

ЮГОЗАПАДЕН РЕГИОН

Територията на региона се е формирала под въздействието на сложен комплекс от фактори - природни, политически, демографски, социални, стопански и др. За разлика от останалите региони в страната ни Югозападния започва да се формира най-рано - още в края на 20-те години от ХХв. Това се дължи на ранната специализация във въгледобива, тютюнопроизводството, овощарството, пасищното животновъдство и демографските особености в отделните му части. За формирането на региона спомогат и миграциите към столицата и Перник, датиращи от началото на 20-те години на века, както и нарастването на ежедневните трудови пътувания към двете селища. За демографското развитие на региона допринасят и миграциите на бежанци от Македония след края на I-та Световна война.

След края на Втората световна война концентрацията на население и индустриални мощности в столицата и Перник продължава с бързи темпове, а това засилва гравитацията на повечето селища от региона към София. Столицата с бързо нарастващото си население става притегателен пазарен център за селскостопански производители от Благоевградско, Петричко, Санданско.

За по-ранното формиране на региона допринасят и природните условия в неговата територия. Долината на река Струма предопределя по естествен път гравитирането на селищата в региона към София, Перник, Благоевград. Единствено селищата по долината на река Места изпитват по-слабо гравитационното притегляне на столицата и останалите по-големи градове в региона, но чувстват по-силно влиянието на центровете от Западния Тракийско-Родопски регион.

I. Географско положение, граници и териториален обхват.

Регионът обхваща територия с площ 20269,7 км², или 18,3% от територията на страната ни. По този показател регионът е на първо място сред останалите региони в България.

В административно отношение регионът обхваща областите град София,Софийска, Пернишка, Кюстендилска и Благоевградска., които заемат югозападната част от страната ни.

През територията на региона преминават 3 особено важни за страната ни транспортни магистрали:Калотино-София-Пловдив-Истанбул; Калотино-София-Кулата-Солун-Атина; Гюешево-София и др.Преминаването на тези части от трасетата на трансевропейски транспортни коридори през територията на региона повишава неговото значение за страната и Балканите, тъй като София се намира по средата на стари римски пътища от Централна към Югоизточна Европа.Може определено да се каже,че територията на региона е естественият географски център на Балканите. Политико-географското му положение се определя и от границите на региона, които съвпадат с части от държавните ни граници с Гърция,Македония и Сърбия.Това географско положение има както положителни,така и отрицателни измерения на фона на ситуацията на Балканите.

Икономгеографското положение на региона се определя до голяма степен от концентрацията на стопански,културни и политически функции в столицата. Днес София е индустриален,културен,научен и демографски център на страната ни, което определя силното ѝ влияние върху селищата не само от региона, но и от други региони на страната.

В природогеографско отношение територията на региона се отличава с голямо разнообразие,тъй като обхваща различни природо-географски области.Това до голяма степен е предопределило и наличието на вътрешнорегионални различия в Селското стопанство,Транспорта,специализацията му в промишлеността и Туризма и т.н..

Северната граница на региона преминава по билото на Западна Стара планина от връх Ком до Искърският пролом и по билото на Централна Стара планина до Манаселска река. Връзките със Северна България през тази граница се осъществяват през Петроханският проход и Искърският пролом.На североизток регионът обхваща Ботевградската котловина,като връзките с нея се осъществяват през проходите Арабаконак и Витиня.

Източната граница на региона преминава през Златишко-Пирдопското поле,Копривщенската котловина,Ихтиманска Средна гора,Костенецкото

поле, югозападните склонове на родопският рид Дъбраш и по поречието на Места достига границата с Република Гърция. През тази граница преминава трасето на автомагистрала "Тракия", задбалканските ж.п. линия и шосе.

Южната граница е едва 150км и изцяло съвпада с държавната ни граница с Гърция. През нея преминава ж.п. линия и автомобилен път през КПП "Кулата". Очаква се откриването и на КПП на река Места по пътя за Драма.

Западната граница на региона съвпада в продължение на 350км с държавната ни граница с Република Македония и Сърбия. През нея преминават предимно автомобилни пътища /през КПП при Златарево, Станке Лисичково, Гюешево и Стрезимировци/, като единствената ж.п. линия преминава през КПП "Калотино".

Кратката характеристика на границите на региона показва, че те не са пречка за развитието му, а дори благоприятстват връзките му с останалите региони от страната и със страните от Балканите.

II. Природни условия и ресурси.

Територията на региона обхваща части от различни физикогеографски единици, което предопределя и разнообразието на природните условия и ресурси. Това разнообразие от своя страна е оказало и оказва силно влияние върху стопанското развитие и връзките на региона.

1. Релефът на територията на региона е разнообразен. Той е представен от планини, котловини, речни долини, проломи и др. Разнообразието на релефа е следствие от геоложкото развитие на територията.

Котловините заемат около 25% от територията на региона. По-голямите от тях са Софийската, Радомирската, Трънската, Разложката, Габерската, Дивлянската, Самоковската, Кюстендилската. Котловинните дъна са заети от плодородни почви на базата на които е развито растениевъдството. В котловините са се развили и основната

част от селищата в региона, а през тях преминават и най-важните пътища. Затвореността на някои от котловините е предпоставка за нарушаването на екологичната обстановка вследствие индустриалната дейност.

Долинният релеф е представен от долините на реките Струма и Места и долинните разширения в Петричко, Санданско и Гоцеделчевско. Откритостта на тези релефни форми в южна посока позволява нахлуването на топли средиземноморски въздушни маси, което позволява отглеждането на топлолюбиви култури.

Планинският релеф е представен от ниски, средни и високи планини/Рила, Пирин, Осогово, Огражден, Малашевска планина, Влахина/. В регионът се намират най-високите върхове в страната ни Мусала/2925м/, Вихрен/2915м/, Черни връх/2290м/ и др. Този тип релеф дава възможност за развитието на туризма, дърводобива и дървообработването, водоснабдяването и др. Той обаче е пречка за развитието на транспорта и особено на ж.п. транспорт.

2. Полезни изкопаеми. В региона са разкрити и се експлоатират находища на рудни, нерудни и горивни полезни изкопаеми. Това разнообразие се дължи на разнообразието на геоложкия строеж.

А/. Горивните полезни изкопаеми са представени от лигнитни, кафяви и антрацитни въглища. В регионът се намират около 22% от запасите на

лигнитни въглища

в страната ни. Над 80% от тези запаси са в Софийският лигнитен басейн. Находища на лигнитни въглища има и в Чукурово, Станянци, Бурел, Разлог, Самоковско, Гоце Делчев, Кюстендил, Къттина, Храбърско, Габер, Сливница. Калоричността на лигнитните въглища в тези находища е от 1500 до 2500 ккал/кг.

В регионът се намират около 70% от запасите на **кафяви въглища** в страната ни. Основната част от запасите и добивите са съсредоточени в Бобов дол, където се използват за производството на електроенергия. Кафяви въглища се добиват още в Перник и Брежани, но добивите бързо спадат. Средната калоричност на кафявите въглища е около 4000 ккал/кг и се използват както в електропроизводството, така и за битови нужди.

Край Своге се добиват незначителни количества **антрацитни** въглища. Те са с висока калоричност/около 5000 ккал/кг/, но запасите им са на изчерпване.

Като цяло горивните полезни изкопаеми в региона не задоволяват неговите нужди, което налага внос от други региони на електроенергия и въглища за битови нужди.

Б/. **Рудните полезни изкопаеми** са представени от руди на черни и цветни метали. В регионът се намират над 90% от запасите от **желязна руда**/Кремиковци/. Съдържанието на желязо в тази руда е ниско/около 30%/, а от друга страна рудата е с много примеси, което налага използването на сложни технологии за преработката ѝ. Това, наред и с факта, че запасите са незначителни, определя и проблемите пред черната металургия в региона.

Руди на цветни метали се добиват в Осогово, Стара планина и Средна гора. В Осогово/село Гърляно/ се добиват **оловно-цинкови руди**, които се флотират в Гюешево и се транспортира техният концентрат до Нови Искър.

Медни руди

се добиват край Етрополе/"Елаците"/, "Медет" и "Асарел"/Средна гора/. Тяхната преработка се осъществява в МК в Пирдоп.

Край Трън има ограничени запаси на **злато**, а край Бухово-запаси на **уран**.

В/. Регионът е значително по-богат с находища на **нерудни полезни изкопаеми**./барит, фелдшпат, флуорит, варовици, мрамор, гранити, монзонити, инертни материали в речните наноси и др./. Тези находища са добра база за развитието на промишлеността за строителни материали. Находищата на варовик край Батановци, Земен, Сливница и др. са база за развитието на циментопроизводството, вародобив и др. Във Витоша се добиват

сиенити и андезити

, използвани за строителство и пътна настилка. В Пирин се добиват

мрамори/

с. Илинденци/, голяма част от които се изнасят дори за Карара/Италия/.

3. Климатични условия и ресурси. Регионът се отличава с голямо разнообразие на

климатичните си условия и ресурси., поради разнообразието в релефа. Територията му попада в 2 климатични области:

Умерено-континент

ална и Преходно-континентална

.В южните части на региона/Сандански,Петрич,Гоце Делчев/ се чувства силното климатично влияние на Средиземно море.В планинските райони с надморска височина над 1800м. климатът е с изразени планински черти.Тези особености определят и вътрешнорегионалните различия в климатичните компоненти.

От запад на изток и с нарастването на надморската височина нарастват и валежните количества от 600мм/м² до около 1000мм/м² във високите части на Витоша,Осогово,Рила и Пирин.

Средногодишните температури нарастват от север на юг. В Трънската котловина средногодишната температура е 2,9°, докато в района на Сандански, Петрич и Гоце Делчев стойностите ѝ достигат 14 °.

В регионът духат предимно ветрове с посока “север-северозапад”.В Софийската котловина и другите котловинни полета често срещано явление е **фьонът** през пролетта и есента.

Под въздействието на индустрията в региона , в някои котловини микроклиматът има специфични особености. Като цяло климатичните условия в региона са благоприятни за отглеждането на разнообразни плодови ,зеленчукови култури,технически и зърнени култури.

4.Водни ресурси . Регионът разполага с хидроресурси от 6,3 млрд.м³ от които 4,3млрд.м³ са повърхностнотечащи. На територията му се намират 22% от речните и 24% от подпочвените хидроресурси в страната. Основните речни артерии са Струма ,Места и Искър,които формират заедно със своите притоци 22% от речният отток в страната ни. На тях са построени едни от най-големите язовири в България-“Искър”,”Бели Искър”,”Студена” и др. Техните води са силно замърсени поради индустриалното развитие на региона. Активната тектонска дейност в територията му е основният фактор за съществуването на множество минерални извори - Овча купел,Княжево,Горна Баня,Сандански,Гърмен,Огняново,Сапарева баня,Белчин баня ,Сандански и др.

На територията на региона има 365 естествени езера, които са база за развитието на отдиха и туризма.

Водните ресурси в региона в крайна сметка са важен фактор за стопанското и демографското му развитие..

5. Почви. Разнообразието в релефа, водите, климатичните условия определят до голяма степен и почвеното разнообразие в региона. Почвите имат изразена височинна зоналност. Разпространени са следните видове почви: **Алувиално-ливадните** почви са разпространени по долините на реките. В съчетание с климатичните условия те са най-благоприятни за отглеждането на зеленчуци и овощни култури.

Канелените почви са разпространени по котловинните склонове. Върху тях се отглеждат лозя и други плодови култури.

Смолниците са разпространени в подножията на планинските склонове и са благоприятни за отглеждането на зърнени култури./Софийско, Радомирско/.

Делувиално-ливадните почви са се развили по наносните конуси на реките. **Кафявите горски почви** са разпространени до 1800м. надморска височина и върху тях са се развили широколистни и иглолистни гори.

Планинско-ливадните почви са разпространени по високите части на планините - над 1800м. височина и върху тях се е развила естествена тревна растителност.

Почвеното разнообразие, наред с разнообразието в климатичните условия и хидроресурсите определя отглеждането на разнообразни култури в региона - лозя, фъстъци, бадеми, киви, картофи, зеленчуци и др.

Поради значителният наклон на склоновете едва около 20% от територията на региона е обработваема земя, а ерозията отнема хиляди декари годишно и от този фонд.

6. Горски фонд. Той е представен от иглолистните гори в Пирин и Рила и от широколистни гори в Беласица и Стара планина. Почти обезлесени са западните части на региона/Брезнишко, Трънско и др./Около 40% от територията на региона е покрита с гори, но по-голямата част от тях нямат промишлено значение. В територията му се намират и основната част от защитените територии в страната ни.

III. Демографска ситуация в региона.

По брой на жителите регионът изпреварва значително останалите региони от страната. В територията му живеят 2142723 д., или около 26% от населението на страната ни. През последните 65 години населението е нарастнало 2 пъти., главно поради миграциите към София, която през този период е увеличила жителите си над 3 пъти. През последните 10 години обаче населението в региона намалява, макар и с по-бавни темпове в сравнение с останалите региони от страната.

Населението е неравномерно разпределено по територията на региона. Над 72% от него живее в общините София, Перник, Кюстендил, Дупница и Благоевград. Само в град София живеят над 56% от жителите на региона, докато в Пернишка област живеят едва 7,3% от тях. Тези различия се дължат на различията в условията за труд и обитаване и отражението им върху демографското развитие.

Средната географска гъстота на населението в региона е около 106 д/км², докато през 1934 г. тя е била едва 62 д/км

²

. Нейните стойности са различни за отделните области в региона. С максимална гъстота е град София/905 д/км

^{2/}

, докато с минимална гъстота е населението на Софийска област - едва 38 д/км

²

. Повечето общини в региона имат по-ниска от средната за региона и страната ни гъстота, като в Трекляно, Невестино, Трън, Рила и редица други общини стойностите ѝ са

около и под 10д/км

2

Относителният дял на мъжете в населението на региона е 48,4%, като той е по-малък от средният за страната. Това се дължи до голяма степен на влошената възрастова структура на населението от Пернишка и Кюстендилска области. С максимален дял са мъжете в Благоевградска област и главно в общините по река Места, където все още населението е с относително по-млада възрастова структура. С минимален дял са мъжете в София, поради заселването в столицата предимно на жени през последните години.

Възрастовата структура на населението в региона се влошава с бързи темпове през последните 20 години. В повечето общини по границата с Македония и Сърбия дела на лицата под 15години е под 15%/средно за региона 19%/, а в много от тези общини дела на пенсионерите е около и над 50%/Ковачевци,Трън,Трекляно,Земен,Бобошево и др./.,при средно за региона около 22%.

Успоредно с обезлюдяването на крайграничните общини делът на градското население в региона бързо нараства през последните 10-тина години от 78% на 80,6%.Делът на градските жители в София достига 96%, докато в Софийска и Благоевградска област той е под 60%.Тези различия се дължат на различната стопанска специализация и особеностите в традициите на населението.

Застаряването на населението от западните погранични общини на региона значително промени и неговата брачна структура.Така например в Софийска, Пернишка и Кюстендилска области делът на брачната категория”вдовци” е над средният за страната ни, като същевременно дела на “несемейните” е значително по-малък от същият за страната ни. Брачната категория “разведени” имат 2 пъти по-висок дял от средния за страната в град София, но 2 пъти по-малък дял в Благоевградска област.Тези вътрешнорегионални различия се дължат на различията в конфесионалната принадлежност на населението и някои негови културни особености в тази връзка.

Върху демографското и стопанско развитие на региона силно влияние оказва състоянието на образователната структура на населението му.В областите Кюстендил,

Благоевград и Софийска делът на лицата с основно,начално и без образование е по-висок от средният за страната ни. Същевременно в град София над 25% от населението е с висше образование.

В етно-конфесионално отношение населението на региона е еднородно. В територията му живеят едва около 0,6% от етническите турци в страната ни, но по поречието на Места и западните склонове на Родопите живеят голяма част от българо-мохамеданите в страната ни. Относителният дял на циганите в населението на региона е около 2 пъти по-малък в сравнение със средният за страната ни, като тази общност е концентрирана основно в София. В регионът обаче живеят около 12% от циганите в страната ни.

Концентрацията на население в региона се отразява и върху някои характеристики на естественото му възпроизводство. На територията му се сключват около 32% от браковете в страната ни, като нивото на брачност е 4,4‰/4,8‰ в градовете и 3,4‰ в селата/. Брачността е най-висока в сравнение с останалите региони, а това е доказателство за наличието на значителен демографски потенциал. През последните години се отбелязва и леко намаляване на разводимостта в региона/1,0‰/, като причините са основно социално-икономически,но върху този процес оказва влияние и конфесионалната структура на населението в Благоевградска област.

Средната раждаемост в региона е 7,5‰/8,4‰ в градовете и 5,4‰ в селата/,като стойностите ѝ са под средните за страната ни. Това се дължи до голяма степен и на високият дял на градските жители, които традиционно имат по-ниска плодовитост. В регионът се раждат около 25% от децата в страната ни, като над 50% от тях се раждат в град София. В общините от югоизточната част на Благоевградска област нивото на раждаемост е почти 2 пъти по-високо от средното за региона, което е във връзка с поминъка и културният облик на населението им. Същевременно в общините по западната граница на региона нивото на раждаемост е 2 пъти по-ниско от средното, което се дължи на изчерпаните демографски ресурси в тях.

Застаряването на населението е основният фактор за нарастването на смъртността.в региона, като нейното ниво достигна 14,4‰/11,6‰ в градовете и 20,1‰ в селата/. Най-висока е смъртността в селските райони на Пернишка и Кюстендилска област. През 1998г на територията на региона са регистрирани около 24% от смъртните случаи в страната, като над 50% от тях са в град София,поради регистрирането им в столичните болнични заведения.. Поради високото ниво на здравното обслужване детската смъртност в региона /13,1‰/ е значително по-ниска от средната за страната ни.

В резултат от негативните тенденции в раждаемостта и смъртността нарастват отрицателните стойности на естествения прираст/-5,6‰ за 1998г./. По този показател регионът отстъпва на Черноморските региони и на Западният Тракийско-Родопски регион.

В сравнение с останалите региони от страната ни миграционната подвижност на населението е най-ниска. Това се дължи основно на намаляващият миграционен приток към София и другите по-големи градове, поради нарастващата безработица и оскъпяването на живота в тях. С положително миграционно салдо са град София, Благоевградска, Бобовдолска, Гоцеделчевска, Радомирска, Разложка и още няколко по-големи общини в региона. С максимално отрицателно салдо е Самоковската община, община Елин Пелин, Своге и др. Водещ е миграционният поток между градовете в региона, но бързо нараства потока от градовете към селата.

Поради спецификата на стопанската специализация на региона заетостта на населението му се отличава с редица особености. В територията му живеят около 30% от заетите в страната ни. Регионът се отличава с по-висока заетост в отрасли като транспорт, наука, здравеопазване, управление, промишленост, търговия и др. В промишлеността са заети около 35%, при 27% за страната ни, а в образованието са заети над 12%, при 13% за страната. Въпреки трудностите в транспорта, все още районът около София се отличава със значителни по обем ежедневни пътувания, което се дължи на по-големите възможности за намиране на работа в столицата. В тази връзка в регионът живеят едва 16% от безработните в страната ни, при над 25% от населението. През 1998г са регистрирани над 2420 незаети работни места.

IV. Селища и селищна мрежа.

Селищната мрежа в региона е изградена от 956 селища/ 46 градове и 910 села/. През последните 10 години броят на селищата е намалял с 32, като същевременно значително бе променена и структурата им. До края на 1996г. в регионът имаше 56 махали, 18 колибарски селища и 1 манастирско селище/Рилският манастир/., които днес имат статут на села. Най-голям е броят на селищата в Софийска /284/ и Благоевградска област/281/, докато в област град София са включени едва 38 селища. Средната гъстота на селищната мрежа е 4,7 селища/100км²., като с максимална гъстота се отличава селищната мрежа в Пернишка област/7,2 селища/100км

2

/, докато най-малка е гъстотата в област град София/2,8селища/100км²

/ Тези различия са наследство от миналото във връзка с различната снабденост с обработваема земя.

Средната населеност на 1 селище в региона е 2240ж/37530ж. в градовете и 456ж. в селата/. Най-населени са селищата в област София/31571ж/ и Благоевградска област/1238ж/, докато в останалите 3 области средният брой жители в 1 селище е значително по-малък./945ж в Кюстендилска, 905д. в Пернишка и 941д. в Софийска област/.

Основната част от градовете в региона са малки/с население под 25000д./ В тази категория попадат 38 града, като най-малките от тях са Мелник/264ж/, Бобошево/1700ж/, Земен/2400ж/, Кочериново/2750ж/, Батановци/2760ж/, Копривщица/2800ж/, Трън/2880ж/.

Средни по големина градове/ с население от 25000 до 50000ж/ са Дупница/39800ж/, Петрич/27900ж/, Самоков/26680ж/ и Сандански/26300ж/

До 100000ж. имат само Перник/86830ж/, Благоевград/73660ж/ и Кюстендил/51200ж/. Град София/1122300ж/ е единственият милионен град в България.

Поради безработицата и емиграциите повечето градове в региона намаляват жителите си през последните 10 години., включително и София. Показателен за условията в градовете от региона е факта, че само 11 от тях имат положително миграционно салдо./София, Баня, Нови Искър, Бухово, Кочериново, Перник, Батановци, Етрополе, Костинброд, Сливница и Костенец/.

Най-големите села в региона/ с над 3000ж/ са Добринище, Трудовец, Врачеш, Брезница, гара Елин Пелин, Костенец, Кочан, Владая, Бистрица, Казичене, Лозен. Най-слабонаселени са селата от Пернишка и Кюстендилска област, поради тяхната отдалеченост и липсата на поминък за жителите им.

В административно отношение селищата в региона са обединени в 52 общини/1 голяма столична община, 14 в Благоевградска област, 22 в Софийска, 9 в Кюстендилска и 6 в Пернишка област./. Под въздействието на трудовите и производствени връзки между селищата, в района на София се е формирала столична агломерация, чиито граници се простират далеч извън административните граници на голямата Софийска община.

V. Стопанство.

Стопанското развитие на региона е под силното въздействие на множество фактори/географското му положение, наличието на полезни изкопаеми, развитието на София като столица, концентрацията на работна ръка и население като потребителски фактор и др./. Преди Освобождението регионът е имал определено аграрен характер, а от края на XIX и началото на XXв. се развиват въгледобива и електропроизводството, черната металургия, текстилната, ХВП. Днес стопанството на региона е с изявен промишлен облик., което се дължи на наличието на пазари, работна ръка и добре изградена транспортна инфраструктура. В регионът са регистрирани 33% от активните стопански субекти в страната ни, като основната част от тях са в строителството и Третичния икономически сектор/търговията, транспортът и общественото хранене./. Същевременно делът на промишлената продукция в региона от тази в страната ни е над 25%.

Първичният икономически сектор е развит главно под въздействието на находищата от въглища, руди на черни и цветни метали, дървесина, мрамор и други нерудни полезни изкопаеми. Развитието на Селското стопанство е основно под въздействието на потребителския фактор.

Вторичният икономически сектор дължи развитието си както на добивните отрасли, така и на значителните демографски ресурси и географското положение на региона.

Концентрацията на население в столицата е основният фактор за развитието на Третичния икономически сектор.

1. Промисленост. Този отрасъл е базата на стопанското развитие на региона. Водещи промишлени отрасли са металургията, електротехническото машиностроене и електроника, ХВП, ХП, енергетиката, Леката промишленост и др.. В регионът функционират над 600 едри промишлени предприятия, сред които 6 ТЕЦ, 5 предприятия от черната металургия, 8 предприятия от цветната металургия, 30 предприятия от ХП, над 60 едри дървообработващи предприятия и т.н. Тези и редица други промишлени предприятия дават над 24% от промишлената продукция в страната ни, като по този показател регионът е водещ.

А/. Енергетиката в региона се развива на базата на находищата на кафяви въглища и хидроресурсите в Рила и Пирин. Отрасълът дава над 3% от ОПП в региона., 13,5% от електроенергията в страната и над 14% от въглищата ѝ. През последните 10 години въгледобивът спадна значително, поради закриването на някои мини в Перник. Основната част от въглищата се използват като гориво в ТЕЦ. Най-голямата ТЕЦ в региона е “Бобов дол”. По-малки ТЕЦ са изградени в Перник и София. Централите в кв. Земляне и Волюяк са изцяло топлофикационни, а ТЕЦ “София” и “София-Изток” са за комбинирано производство на електро и топлоенергия.

Електроенергия се произвежда и в редица ВЕЦ в региона: “Пасарел”, “Кокаляне”, “Рила”, “Санданска Бистрица”, “Симеоново”.

Б/. Черната металургия произвежда около 26% от ОПП в региона., или 2 пъти повече в сравнение с края на 80-те години. Това нарастване се дължи основно на значителният спад в останалите промишлени отрасли. Металургичното производство има затворен цикъл-добив на руди, флотацията им, производство на кокс, чугун, стомана и прокат. Основните предприятия са фирмите “Стомана”/Перник/ и “Кремиковци”/София/. Тяхната продукция се дообработва в Ихтиман и Роман. Прекомерната концентрация на производствени дейности от този промишлен отрасъл е основният фактор за екологичните проблеми в София и Перник.

В/. Цветната металургия дава около 12% от ОПП в региона. Развитието на отрасъла се базира на добивът на медни руди в “Елаците”/Етрополе/и мина “Радка”/Средна гора/. Производството на мед и сярна киселина е концентрирано в МК “Пирдоп” и в предприятието на гара Искър. В Нови Искър се произвежда олово от отпадъчни продукти.

Г/.Машиностроенето и металообработването в региона осигуряват около 8% от ОПП.Развитието на отрасъла се базира на осигуреността му с метали, поради което доскоро бяха застъпени почти всички негови подотрасли. Транспортното машиностроене е представено от производството на електро- и мотокари/София/,ремонтът на трамваи,ж.п.вагони и локомотиви/София/,производството на двигатели с вътрешно горене/София/,асансьори/София/. Доскоро в Ботевград се произвеждаха и автобуси, но от началото на 1999г. предприятието е в ликвидация. В София е застъпено и производството на кранове/гара “Север”/. В регионът се произвеждат около 13% от металорежещите машини в страната/София основно/.Металообработващи предприятия има в София,Перник,Ботевград,Кюстендил,Дупница,Петрич и др.В Перник и Радомир функционират предприятия за инвестиционно оборудване.

Д/.Електрониката и електротехническата промишленост дават около 3,7% от ОПП в региона. Застъпени са разнообразни производства от този отрасъл:калкулатори,хладилници,електромотори,телевизори,АТЦ/София/,кондензатори /Кюстендил/,компютри/Правец и София/,радиостанции и акустична апаратура/Благоевград и Гоце Делчев/,климатични инсталации/Сливница/ и др.

Е/.Химическата промишленост в региона произвежда 4,4% от неговата ОПП. През последните 10 години относителният дял на отрасъла е намалял 2 пъти, въпреки че има благоприятни условия за развитието му:наличие на работна ръка,потребителско търсене и др.По-голямите фирми са “Арома”/София/, фармацевтичните предприятия в София,Дупница и Радомир, производството на пластмаси и гуми/София/,бои и лакове/Световрачене/,перилни препарати/Верила/, каучукови изделия/Нови Искър,Световрачене/, кибрит/Костенец/ и др.

Ж/. Промислеността за строителни материали разполага с богата суровинна база за своето развитие,с осигурено потребление и работна ръка.Тя произвежда едва около 1,7% от ОПП в региона,като делът ѝ е постоянен през последните 10-тина години.Тя е представена от производството на тухли и керемиди/София,Гоце Делчев,Кюстендил,Нови Искър/, негасена вар/Земен и Сливница/, каменинови тръби и огнеупорни материали/Елин Пелин и Радомир/, строителни конструкции/Перник,Сливница,Ихтиман,София,/. До скоро в Батановци работеше и циментов завод, ползващ варовика от Голо Бърдо,но през последните 2 години предприятието не работи поради липсата на купувачи.В регионът днес се произвеждат 11,3% от тухлите и керемидите в страната,което е недостатъчно за мащабите на строителството в него.

З/. Стъklarската и порцеланово-фаянсовата промишленост дава около 0,6% от ОПП в региона. На територията му се произвеждат плоско стъкло/"Кристал"Перник/, домакинска стъклария/"Стинд"София/, Теракота и порцеланови изделия/"Изида"Елин Пелин/, строителен порцелан/София/. Регионът не разполага със суровини и внася такива от Каолиново и Сеново.

И/. Дърводобивната и дървообработваща промишленост дават около 1,8% от ОПП в региона. Отрасълът е развит на базата на горските ресурси в планинските части от територията му. Ето защо основните му центрове са Разлог, Белица, Якоруда, Гоце Делчев, Банско, Етрополе, Копривщица. По-големите мебелни предприятия се намират в София, Банско, Сливница, Кюстендил, Благоевград. В регионът се произвежда около 22% от дървения материал и над 31% от дъските в страната ни.

Й/. Целулозно-хартиената промишленост разчита за своето развитие както на местни, така и на вносни суровини. Основните центрове са София, Кочериново и Костенец.

К/. Хранително-вкусовата промишленост се е развила в региона на базата на суровините, работната ръка и потреблението. Отрасълът произвежда около 10% от ОПП в региона. Тук са застъпени повечето от нейните подотрасли.

Силно развита е тютюневата промишленост. Регионът произвежда 38,5% от тютюневите изделия в страната, като основните центрове са Дупница, Благоевград и София.

Консервната промишленост е развита в София, Петрич, Сандански, Кюстендил, Перник, Радомир и Дупница. В регионът се произвеждат 4,6% от зеленчуковите и около 8% от плодовите консерви в страната ни. В Перник е единственото предприятие за пектин, произвеждан на базата на ябълки., който намира широко приложение в ХВП и Фармацевтичната промишленост.

Млекопреработващата промишленост е развита под въздействието на суровинния и потребителският фактор. В областните центрове функционират млекопреработвателни комбинати и множество частни фирми от този бранш. Основните центрове са

София, Кюстендил и Благоевград. В регионът се произвежда обаче едва 4% от сиренето и кашкавала в страната ни, което е отражение на състоянието на животновъдството.

Месната промишленост също е представена от комбинати в областните центрове и множество частни фирми. Основните центрове са София, Благоевград и Кюстендил. В регионът се произвеждат едва 6,5% от месото и месните произведения, което налага внос от другите региони на страната.

Маслодобивната промишленост е застъпена в Костинброд, където се произвеждат растителни хранителни масла, сапуни и др. - общо 3,6% от растителните масла в страната ни.

Мелничарската промишленост е развита в региона основно под въздействието на потребителския фактор. Голями мелнични комбинати има в София и в останалите областни центрове. В тях се произвежда както брашно, така и макаронени изделия. В регионът се произвежда около 24% от брашното в страната, но зърно се доставя от Североизточните региони.

Захарната промишленост също е развита под въздействието на потребителския фактор. От отрасъла е застъпено само производството на захарни изделия и шоколадови изделия / над 29% от производството им в страната /. Предприятията в София и Своге са закупени от швейцарската фирма за захарни изделия "Нестле".

Потребителският фактор е определящ и за развитието на пивоварната промишленост в региона. Сега функционират 3 пивоварни / 2 в София и 1 в Благоевград /, в които се произвеждат около 20% от бирата в страната.

Винарската и спиртоварната промишленост са развити под въздействието на суровинния и потребителския фактор. Центровете на винопроизводството са селищата по река Струма / Сандански, Мелник, Илинденци, Петрич, Дупница /. В София се бутилират вина, а в Самоков има голяма изба за отлежаване на вина при специфични климатични условия. / тази изба съществува още преди Втората световна война /. В западните части на региона / Кюстендилско, Пернишко / е развито ракиеното производство, поради

специфичните суровини/сини и бели сливи,ябълки ,круши и др./В регионът се произвеждат 2,4% от гроздовите вина и над 50% от малиновите вина/Долна баня и Костенец/ в страната ни.

Хлебопроизводството и производството на закуски е силно развито под въздействието на потребителският фактор.Голями хлебозаводи има във всички областни и в почти всички общински центрове на региона/ само в София техният брой е 3/.

Л./Развитието на Леката промишленост в региона е под въздействието на потребителското търсене, наличието на суровини и работна ръка. Застъпени са почти всички нейни подотрасли.

Текстилната и трикотажната промишленост произвеждат 3% от ОПП в региона. В него се произвеждат 8,5% от памучният, над 13% от вълнения и 100% от ленения текстил в страната ни. В предприятията от региона са застъпени всички технологични етапи от текстилното производство - предене,тъкане и апретура/бойдисване/.

Лененотекстилната промишленост е представена от фирмата “Рилски лен” в Самоков,а вълненотекстилната промишленост - в София и Самоков. Памукотекстилни предприятия работят в София,Благоевград и Кюстендил. През последните 10 години се отбелязва значителен спад в производството на текстилни изделия, поради ограничаването на пазарите.Трикотажната промишленост е представена от предприятията в София,Кюстендил,Златица,Перник и Петрич. В София се намира единственото предприятие за производството на чорапогащи в страната ни-“Лейди София” .,а в Гоце Делчев се произвеждат ципове и копчета за шивашката промишленост.

На базата на текстилната промишленост и потребителското търсене в региона е развита и шивашката промишленост.Тя осигурява 0,8% от ОПП в региона. По -голямите предприятия от отрасъла са в София,Петрич,Копривщица и Благоевград. В тях и в другите селища от региона работят и стотици частни шивашки предприятия.

Кожаро-кожухарската и обувната промишленост дават около 1,2% от ОПП в региона. Център на кожухарската промишленост е София/”Кожухарска индустрия”/,а кожарската промишленост е развита в София и Етрополе. В регионът се произвеждат 22,5% от обувките в страната, като развитието на обувната промишленост се дължи основно на потребителското търсене. Обувки се произвеждат в София,Дупница/ортопедични/,Кюстендил/дамски/, Хаджидимово и

Благоевград/спортни/.

Поради концентрацията на политически, стопански и културни функции в региона и основно в София, силно развита е полиграфическата промишленост .Тя дава 1,8% от ОПП в региона и над 50% от продукцията на отрасъла в страната.

2.Селско стопанство. За разлика от други региони в страната този отрасъл има значително по-ограничено място сред добивните отрасли.

Отрасълът разполага с ограничени поземлени ресурси за своето развитие. Регионът разполага само с 9,7% от обработваемата земя в страната ни , а тя от своя страна е едва 23% от общата му площ.Това наред с неблагоприятните почвено-климатични условия за отглеждането на важни култури,като зърнени,технически и др. определя недостига на суровина за предприятията от ХВП и ЛП и на храни за населението,което налага вносът им главно от Северна България. Общата площ на обработваемите земи в региона е 4570000дка, или 9,7% от обработваемите земи в страната ни.

Основната част от обработваемите площи са с големи наклони и с напреднал ерозионен процес, което затруднява тяхната експлоатация и ограничава продуктивността им. Тези неблагоприятни условия за развитието на Растениевъдството продължително време определяха водещото място на Животновъдството в региона. При новите пазарни условия обаче отново водещо място заема растениевъдството.

А/.Растениевъдството е специализирано основно в зеленчукопроизводство, овощни култури, тютюнопроизводство,някои технически култури и отглеждането на фуражни култури.Посевните площи в региона са 1276000 дка, от които над 64% са заети със зърнени култури,4,9%-със технически култури,16,8%-със зеленчукови култури,13,9%-с фуражни култури и др. Около 170000дка са заети с трайни плодови и ягодови насаждения.

От техническите култури най-голямо разпространение имат маслодайните/над 50% от площите с технически култури/.Тези площи са заети основно със слънчоглед/около 24300 дка/ и фъстъци/над 5000дка/.Основните райони на отглеждането им са Санданско-Петричкото поле,Благоевградско,Кюстендилско.В регионът се добива обаче

под 1% от слънчогледа в страната ни и около 20% от фъстъците.

С тютюн се засаждат около 30000дка годишно,от които 98% са заети с ориенталски тютюн.В регионът се добиват 26,5% от ориенталският тютюн в страната ни.Площите и добивите са основно в района на Гоце Делчев,Разлог,Дупница,Благоевградско.

Захарно цвекло се отглежда едва върху 100 дка,поради неблагоприятните почвено-климатични условия. Площите с лен са едва 450 дка в Самоковско и Радомирско, или 25% от площите с тази култура в страната ни. В Ботевградско,Самоковско/има и опитна станция/ и Ихтиманско върху ограничени площи се отглежда хмел.

От зърнените култури най-широко разпространение в региона имат пшеницата,ечемика,овеса,царевицата,фуражният грах,фасула.Пшеница се сее върху 43500дка главно в Радомирско,Ботевградско,Дупница и др.В регионът се сеят около 15000дка с овес главно в Пернишко и Кюстендилско.Почти 13000дка са заети с царевица за зърно,като основната част от площите ѝ са в Радомирско,Ботевградско,Благоевградско. Върху ограничени площи се сеят още соя,ръж,фасул/38000дка/ и др. В регионът се добиват 4,6% от пшеницата и 2,5% от царевицата в страната ни.

В регионът е силно застъпено отглеждането на зеленчуци,поради благоприятните почвено-климатични условия и потребителското търсене в София.Тук се добиват около 15% от всички зеленчуци в страната/над 17% от доматиите,32% от картофите,14% от кромидата,19% от зелето,11% от краставиците и др/. Основен зеленчукопроизводителен район е Санданско-Петричкото поле.Картофи се отглеждат основно в Самоковско и Разложко,а зеле- в Годечко.

В регионът съществуват благоприятни условия и за отглеждането на плодове/ябълки,ягоди,круши,орехи,сливи,бадеми ,киви и др./.В него се добиват 13% от плодовете в страната/над 19% от ябълките,7,5% от гроздето,19% от сливите,28% от ягодите,100% от кивито и др./.Основен район на отглеждането на ябълки и череша е Кюстендилска област,а грозде се отглежда основно в Благоевградска област/Мелник,Сандански,Петрич/. Ягоди и малини се отглеждат в Софийска област основно/Долна баня,Костенец и др./.

Зеленчукопроизводството и плодотроизводството в региона са стабилна суровинна база за консервната промишленост в територията му

Б/.Животновъдството е със стари традиции в региона,като основните фактори за развитието му са фуражната база,работната ръка с производствен опит и наличието на пазари за продукцията му.

Водещ подотрасъл е Говедовъдството.В регионът се намират около 13% от говедата /над 14% от кравите/ в страната ни. По реките Струма и Места се отглеждат и биволи/около 6% от тези в страната ни/.

Наличието на планински пасища е важен фактор за развитието на пасищното овцевъдство и козевъдството. В регионът се намират около 16% от овцете и над 19% от козите в страната ни. За нуждите на домакинствата в планинските и полупланински части от региона се отглеждат магарета,мулета и катъри/9% от магаретата и 22% от катърите и мулетата в страната/. Силно развито през последните години е и коневъдството- основно в Софийско,Кюстендилско,Благоевградско/над 15% от конете в страната ни/.

За нуждите на ХВП в региона са развити още свиневъдството/около 12% от страната/,птицевъдството/11% от страната/,зайцевъдството/11% от страната/. Има добри условия и за пчеларството в региона,поради което тук се намират 10% от пчелните семейства в страната ни.Въпреки отглеждането на голям брой и различни видове селскостопански животни регионът е принуден да внася животински продукти от другите региони на страната с цел задоволяването на потребителското търсене в София и останалите градски центрове в територията му.

3.Транспорт. Той е водещ отрасъл в Третичния сектор.За неговото развитие влияние са оказали географското положение на региона,демографското и стопанското му развитие.,както и наличието на столичен град. В тази връзка са развити почти всички видове транспорт с изключение на водният.

Ж.п.транспортът разполага с електрифицирани основни линии,а някои участъци са удвоени,с което се улесняват превозите.Основните ж.п. линии,излизаци от София са насочени към Пловдив,Варна,Бургас,Кулата и Кюстендил.

Автомобилният транспорт разполага с около 7000км пътища,или почти 19% от дължината на автомобилните пътища в страната ни.През територията на региона преминават около 120 км автомагистралаи"Хемус"и"Тракия"/.Гъстотата на шосейната мрежа е около 345км/1000км². В регионът е развит въздушният транспорт,като летището в София е основното за страната ни.

През регионът преминават трасета и на тръбопроводният транспорт,както и някои далекопроводни мрежи.

Наличието на разнообразни транспортни връзки спомага стопанското и демографското развитие в територията на региона.С по-слаборазвита транспортна инфраструктура са западните части от Кюстендилска и Пернишка области,поради което тези райони са силно обезлюдени.

Регионът се характеризира и с добре развита съобщителна мрежа.На територията му се намират 18,5% от ПТТС в страната ни и над 30% от телефонните постове.

4.Концентрацията на население,производствени мощности,добре развитата транспортна и съобщителна мрежа и наличието на разнообразни природни и антропогенни туристически ресурси в територията на региона са важни предпоставки и за развитието на **Туризма.** Като туристически центрове са се развили още преди Втората световна война Боровец,Банкя,Кюстендил. Днес наред с посочените туристически центрове атрактивни туристически обекти са Рилският манастир,Банско,Витоша,Копривщица,Сандански,Мелник и др.Те дават възможност за развитието на планински,познавателен,краткотраен,балнеолечебен,конгресен ,селски и редица други видове туризъм.

Поради концентрацията на население в София и останалите областни центрове в региона, именно в тях е концентрирана и основната част от обслужващата инфраструктура/здравеопазването,образованието,културата и други нейни елементи/. В

регионът се намират над 20% от търговските обекти в страната ни и се осъществяват над 33% от стокооборота..Тук се намират над 25% от болничните легла и над 20% от аптеките в страната ни.На територията на региона функционират около 20% от учебните заведения. Той разполага с 13 колежа и 20 ВУЗ,в които учат 122000 учащи се и са заети 13200 преподаватели.

В регионът има 17 театъра,40 кина,57 музеи,856 читалища и над 1650 библиотеки.Наличието на такава огромна материална база на образованието,науката и културата доказва значението на региона и конкретно на София като център на страната ни.

VI.Място на региона в НС.

Под влиянието на специализацията на региона в много производства и дейности на базата на специфичните му природни,демографски и стопански условия, днес той има водещо място в областта на Черната и Цветната металургия,Електрониката,Транспортното машиностроене, Парфюмерийната и фармацевтичната промишленост,леката и ХВП, тютюнопроизводството, текстилната и трикотажна промишленост и др. Тази специализация се запазва дори и в условията на стопанска криза през последните 10-тина години, което доказва реалността ѝ.

VII.Връзки на региона.

Поради различията в ресурсите и стопанската специализация на отделните области от региона на територията му са силно изявиени вътрешнорегионалните връзки.Към София се изпращат плодове,месо и месни продукти,зеленчуци,дървесина,тютюн и тютюневи изделия и други продукти. В обратна посока се изпращат черни и цветни метали,машини,електроника,полиграфическа продукция.

Към другите региони на страната се изпращат метали,машини,дървен материал,текстил,обувки,електроника. От тях се получават горива,смазочни материали,зърно,консерви и други храни.

Чрез своят стопански,културен и научен потенциал регионът взема водещо участие и в международните връзки на страната ни.

VIII.Териториално-административно деление и основни селища в региона.

В административно отношение територията на региона е поделена на 5 области и 52 общини.

Естествен център на региона и страната ни е област град София.В нея се включват 24 градски общини/райони/ с 38 селища,от които 4 са градове.В София е концентрирана основната част от стопанските и демографски ресурси на региона и страната ни. Площта на област София е 1326,1км²,а населението ѝ е 1199708д/около 14,4% от това на страната/

Град **София** има 1122300ж. Селището е възникнало край топлите минерални извори срещу ЦУМ още по времето на Тракийското племе “Серди” откъдето получава и името си Сердика. При римляните градът е бил важна крепост по средата на римският път “VIA MILITARIS”,като смисълът на наименованието на селището постепенно се изменя в тази посока/среда,център/.След Освобождението София е имала около 20000ж.,но според сведения оставени от Петър Бакшич в средата на 17 век селището е имало около 50000ж. Бързото израстване на София в териториално и демографско отношение датира от периода след края на Първата световна война. Днес селището е политически,стопански и културен център на страната ни. Поради концентрацията на население,производствени и обслужващи дейности,към София гравитират голям брой селища от Софийската котловина и извън нейните предели, като по този начин се е формирала градска агломерация.

Град **Нови Искър** има 13900ж. Той е сравнително нов град,създаден чрез сливането на Курило,Александър Войков и някои други села.В него има предприятие за каучукови изделия,бои и латекс,товарна гара.

Град **Баня**/8600ж/ е курортно селище в близост до столицата,поради което то е привлекателно за заселване на много софийнци.Град Бухово/3300ж/ е рударски център в околностите на столицата.

Софийска област има площ 7020,2км² и население 267350д.На територията ѝ са обособени 22 общини с 284 селища.В стопанско,културно и транспортно отношение територията и селищата на областта гравитират към София. Областното стопанство е специализирано в текстилна,дървообработваща,ХВП,отглеждането на картофи ,лен ,плодове и зеленчуци. Най-голямото селище в областта е

Самоков

/26700ж/.Това е старо занаятчийско и рударско селище.През Възраждането е било известно със своите зографи,зидари,резбари.Днес селището е изходен пункт към курорта Боровец,но същевременно е и гарнизонно и индустриално селище.В него има предприятия за пластмаси,електроника,текстил,храни,играчки.

Ботевград/22150ж/ в миналото е бил селскостопански център на пътя от Русе към София и от Враца към Етрополе.До скоро в града се намираше единственото предприятие за автобуси у нас ,което вече не работи. Има предприятия за тапети,резервни части,земеделски сечива и др.

Етрополе/11845ж/ е рударско селище/край него са “Елаците”/.Развита е дървообработващата ,текстилната и кожарската промишленост.

Ихтиман/12440ж/ е на около 60км от София на магистрала “Тракия”.В селището са построени чугунолеярнен завод/не работи/,тестилно и машиностроително предприятие.

В град **Костенец**/10400ж/ е открито едно от най-старите химически предприятия у нас за кибрит.Днес се произвеждат още хартия,играчки,мебели и др.

Копривщица/2800ж/ е възрожденско селище,което бе превърнато в архитектурен музей .Ежегодно в него се провежда фолклорен фестивал,но посещенията на туристи са намаляли неколkokратно,поради недобрите му транспортни връзки.В селището има дървообработващо предприятие,трикотажно,фирма за електроелементи.

Град Драгоман /3500ж/ е крайгранично селище в което има свободна безмитна зона, но нейното функциониране е затруднено от войните в бивша Югославия през

последните 10 години.

Благоевградска област има територия от 6450,7км² и население 348000д.На територията ѝ са формирани 14 общини с 281 селища. Областта разполага с ресурси за развитието на дърводобивната и дървообработващата промишленост,селското стопанство,туризма,ХВП,електрониката. Областен център е

Благоевград

/Горна Джумая/,който има 73650ж.Селището възниква на река Благоевградска Бистрица край минерални извори. Преди Втората световна война се е развивал основно като тютюнопроизводителен център. Днес в него се произвеждат тютюневи изделия, измервателни уреди,акустична техника,мебели и др.В града има 2 ВУЗ/Югозападен Университет и Американски Университет/. В него е седалището на ансамбъла “Филип Кутев”,а в града има и камерна опера.Всичко това го прави естествен център на Пиринска Македония.

Град **Петрич**/27900ж/ е разположен в подножието на планината Беласица.Той е център на богат селскостопански район/тютюн,домати,плодове и др./. В селището функционират предприятия за водомери,електрооборудване и шивашката фирма “Биляна”.В града има свободна безмитна зона.

Град **Сандански/Свети** врач/ има 26300ж/.Той е древно селище възникнало край минералните извори в подножието на Пирин. Център е също на богат земеделски район/лозарство,овощарство и др./, но в него функционират и промишлени предприятия за мебели,лекарства и др. Той е балнеолечебен център и курортно селище. Изходен пункт е към Мелник и Роженският манастир.

Град **Разлог**/13000ж/ е разположен в близост до местността “Предела” в едноименна котловина. Център е на дървообработваща промишленост,производство на тухли и на фуражни дрожди,което е почти спряло.Поради влошената екологична обстановка в селището населението му бързо намалява през последните 10-тина години.

Град **Банско**/8900ж/ е туристическо селище,развило се като такава през последните 15 години.То е родно място на Вапцаров,Паисий Хилендарски и други видни българи.В него е развито мебелното производство,производството на телефони и оранжерийното производство на зеленчуци.

Гоце Делчев/Неврокоп/ има 20200ж. Той е най-голямото селище по поречието на Места. В града има керамична фабрика,дървообработващо предприятие,складове и ферментационна за тютюн,предприятие за радиостанции и производство на ципове. С очакваното пускане на ГКПП към Драма се очаква селището да получи нов тласък за развитието си.

Мелник/264ж/ е най-малкият град в страната ни,въпреки че до 1914г. той е имал над 14000ж. и е бил значително търговско средище.Днес селището е обявено за архитектурен резерват и е обект на туристически посещения заради Мелнишките пирамиди,вината ,архитектурата и близостта си до Роженският манастир.

Град **Кресна/3900ж/** е разположен в близост до Кресненското дефиле на река Струма.ТГой е център на богата земеделска околност и голям гарнизон. Белица/3500ж/ е туристически център и има предприятия за релета, дървообработка и пластмаси.

Пернишка област има територия от 2388,4км² и население 154800д.На територията й са формирани 6 общини.В стопанско отношение областта е изцяло с промишлен облик.Център на областта, едноименната община и на областта"Граово" е

град Перник

/86800ж/.Той е разположен на двата бряга на река Струма преди пролома Кракра.Селището се развива на базата на въгледобива в началото на ХХв. Днес в него функционират редица важни за страната ни предприятия като:Фирма"Стомана", "Струма", "Кристал" и други,които произвеждат стомана,ферромагнити,стъкло,стругове,окомплектоване за заводи,трикотаж и др. В града има театър,симфоничен оркестър и културен дом на миньора. Поради намаляването на въгледобива и нарастващата безработица през последните 10 години населението е намаляло с около 13000д.

Град **Радомир /16500ж/** се намира на 12 км от Перник.Той е център на земеделски район и на етнографската област"Мраката".В него функционират завод за тежко машиностроене,за ветеринарни препарати,консерви и др.

Град/ **Брезник/4500ж** и **Трън/2880ж/** са центрове на общини чиито територии са силно обезлюдени. В тях работят предприятия за търговско обзавеждане,галови

вериги,шивашки цехове на “Перун” и др.

Град **Земен/2400ж/** е център на община.Разположен е преди Земенският пролом,в близост до Земенският манастир.В селището е развит вародобива,шивашката промишленост и др.

Кюстендилска област има територия 3084,3км² и население 171900д.

Стопанският ѝ облик се дава от въгледобива и електропроизводството,дървообработването,консервната промишленост,тютюнопроизводството,отглеждането на череши,ябълки и други плодови култури. Център на областта е град **Кюстендил/51200ж/**.Той е разположен в подножието на Осогово и в миналото се е развивал като гарнизонен и балнеолечебен център.Днес в него има предприятия за обувки,трикотаж,текстил,консерви,кондензатори,трансформатори и др. Градът е и привлекателен туристически център със своите архитектурни паметници от времето на римляните.

Град **Дупница/39800ж/** е разположен на кръстопът от София за Солун и от Пловдив за Скопие. В него са развити фармацевтичната,обувната,тютюневата,електронната,шивашката и други промишлени отрасли. Селището е и център на богата земеделска околност.

Град **Бобов дол/8000ж/** дължи развитието си на въгледобива и електропроизводството.

Град **Рила/3200ж/** е разположен на пътя за Рилският манастир.В него има трикотажно предприятие и тютюневи складове.

IX.Проблеми и перспективи за развитие на региона.

В своето развитие регионът изпитва затруднения от демографско, стопанско, екологично, технологично и друго естество. Обширни територии в него са напълно обезлюдени, а свободният сграден фонд се руши. Липсата на население в повечето селски райони пречи за развитието на селското стопанство и осигуряването на региона с храни и суровини.

През последните 10-тина години във връзка с нарастващата безработица миграциите към по-големите градове от региона и основно към София продължават. Това води до проблеми за столицата от различно естество, включително липсата на питейна вода.

Концентрацията на население, производствени и обслужващи дейности в София, Перник, Благоевград и другите по-големи селища води до нарастване и на екологичните проблеми в тях. Решаването на тези и някои специфични проблеми като структурната безработица в региона и необходимостта от реструктуриране на производството ще спомогнат за развитието на тази част от страната ни и в бъдеще.